

Regulowanie należności

Przepisy zmieniające zasady wyłączania z kosztów podatkowych wydatków zapłaconych bez pośrednictwa rachunku płatniczego wchodzi w życie od 1 stycznia 2020 r. Sam obowiązek dokonywania niektórych płatności za pośrednictwem rachunku bankowego nie jest nowy i wynika z ustawy – Prawo przedsiębiorców.

AGATA PAUL

Od 1 stycznia 2017 r. obowiązują także przepisy, limitujące możliwość zaliczenia do kosztów podatkowych wydatków w odniesieniu do transakcji o wartości przekraczającej 15 tys. zł, jeżeli zapłata zostanie dokonana z pominięciem rachunku płatniczego. Natomiast kolejne obostrzenia wejdą w życie od 1 stycznia 2020 r. i od tego dnia nie zawsze wystarczy przelew na rachunek płatniczy, aby zaliczyć wydatek do kosztów podatkowych. W niektórych przypadkach możliwość ta uzależniona będzie także od dokonania zapłaty na rachunek widniejący na białej liście podatników lub z zastosowaniem split payment czyli mechanizmu podzielonej płatności (MPP).

Obowiązkowy rachunek firmowy

Od 1 listopada 2019 r. ustawaodawca wprowadził dla niektórych podatników obowiązek posiadania rachunku rozliczeniowego (firmowego). W związku z wprowadzeniem obowiązkowego split paymentu podatnicy, którzy dokonują dostawy towarów lub świadczą usługi, o których mowa w załączniku nr 15 do ustawy o VAT, oraz podatnicy nabywający te towary lub usługi są obowiązani posiadać rachunek rozliczeniowy w banku lub w SKOK. Wynika to z dodanego do ustawy o VAT art. 108 e. Do końca października 2019 r. nie było przepisów nakazujących przedsiębiorcom będącym osobami fizycznymi posiadanie rachunku rozliczeniowego. Osoby takie mogły w działalności gospodarczej posługiwać się swoim rachunkiem prywatnym, a zapłata za wydatki firmowe, jeśli przekraczała kwotę 15 tys. zł, mogła zostać zaliczona do kosztów podatkowych.

W załączniku nr 15 do ustawy o VAT wymienione zostały towary i usługi takie, jak: elektronika, części samochodowe, paliwo, stal, węgiel, usługi budowlane. Z punktu widzenia obowiązku posiadania rachunku firmowego, nie ma znaczenia czy podatnik jest zarejestrowany jako czynny podatnik VAT, czy też jest zwolniony. Przepisy nie wprowadzają także limitu wartości dostawy towarów lub świadczenia usług, która warunkowałaby obowiązek założenia firmowego rachunku. W konsekwencji z literalnego brzmienia przepisu wynika, że każdy podatnik, który np. nabywa jakkolwiek usługę lub towar z załącznika nr 15, będzie zobowiązany taki rachunek posiadać. Zgodnie jednak z aktualnym stanowiskiem Ministerstwa Finansów obowiązek takiego nie mają mali podatnicy, którzy dokonują drobnych zakupów. Obowiązek ten dotyczy bowiem tylko tych przypadków, w których podzielona płatność jest obowiązkowa.

PRZYKŁAD 1.

Przedsiębiorca, korzystający z podmiotowego zwolnienia VAT,

posiada samochód, który wykorzystuje w działalności gospodarczej. Dokonuje on zakupu paliwa za kwotę ok. 500 zł miesięcznie (wymienione w załączniku nr 15), na stacjach benzynowych, w związku z użytkowaniem przedmiotowego samochodu na potrzeby działalności gospodarczej. Z literalnego brzmienia przepisu art. 108e ustawy o VAT wynika, że powinien on posiadać rachunek firmowy. Zgodnie ze stanowiskiem MF nie musi on jednak takiego rachunku zakładać.

Transakcja bez zmian

Zarówno przepis art. 19 ustawy – Prawo przedsiębiorców, jak też art. 15d ustawy o CIT oraz art. 22p ustawy o PIT odwołują się do pojęcia „transakcji”. Po nowelizacji w dalszym ciągu pod tym pojęciem należy rozumieć „umowę”, której przedmiotem jest odpłatna dostawa towaru lub odpłatne świadczenie usługi, będące źródłem stosunku zobowiązaniowego.

Dlatego też pod pojęciem „jednorazowa wartość transakcji” należy rozumieć ogólną wartość należności lub zobowiązań, określoną w umowie zawartej między przedsiębiorcami. Oznacza to, że obowiązek dokonywania lub przyjmowania płatności za pośrednictwem rachunku płatniczego dotyczy również przypadku, gdy strony umowy o wartości przekraczającej 15 tys. zł, realizując ją dokonują częściowych płatności lub też przyjmują częściowe płatności o wartości nieprzekraczającej 15 tys. zł.

PRZYKŁAD 2.

Podatnik korzysta z samochodu osobowego na podstawie umowy leasingu operacyjnego. Wartość leasingowanego samochodu wynosi 123 tys. zł brutto. Podatnik uiszcza miesięczne raty leasingowe w kwocie 1500 zł + VAT. W takim przypadku wartością transakcji jest wartość całej umowy, a nie poszczególnych rat leasingowych. Podatnik, aby mieć prawo ujęcia w kosztach poszczególnych rat, winien dokonywać ich płatności za pośrednictwem rachunku płatniczego.

Rachunek z białej listy

Po nowelizacji, aby wydatek dotyczący transakcji o wartości powyżej 15 tys. zł ująć w kosztach podatkowych, zapłata za fakturę wystawioną przez podatnika VAT czynnego będzie musiała nastąpić na rachunek, który na dzień zlecenia przelewu będzie ujawniony w wykazie prowadzonym przez Szefa Krajowej Administracji Skarbowej. Wykaz przedmiotowy czyli białą listę podatników, wprowadzono wraz z nowelizacją ustawy o VAT z 12 kwietnia 2019 r. (DzU z 2019 r., poz. 1018) i obowiązuje od 1 września 2019 r. Przepisy dotyczące podatków dochodowych zaczęły obowiązywać od 1 stycznia 2020 r.

W przypadku zapłaty na rachunek inny niż wskazany na białej liście podatników, co do zasady, podatnik nie będzie mógł jej ująć w kosztach podatkowych. Wyjątkiem będzie sytuacja, w której podatnik dokona zapłaty na rachunek niewidniejący na dzień zlecenia przelewu w wykazie i złoży zawiadomienie o tym fakcie do naczelnika urzędu skarbowego właściwego dla wystawcy faktury – w terminie trzech dni od dnia zlecenia przelewu. W takim przypadku podatnik będzie mógł uwzględnić wydatek w kosztach podatkowych. Warto dodać, że zawiadomienie dotyczy sytuacji, w której zapłata dokonana zostanie na niewskazany w białej liście rachunek podatnika VAT czynnego. Przepisy nie dotyczą natomiast przelewu na rzecz podmiotów niezarejestrowanych jako podatnicy VAT czynni, np. podatników zwolnionych, kontrahentów zagranicznych.

PRZYKŁAD 3.

Podatnik dokonał w wacie obcej zapłaty za transakcję, o wartości przekraczającej równowartość 15 tys. zł, na rachunek płatniczy nieujęty na białej liście podatników za towar dostarczony przez przedsiębiorcę zagranicznego niebędącego podatnikiem VAT czynnym zarejestrowanym w Polsce. W takiej sytuacji nie ma konieczności zawiadomiania naczelnika urzędu skarbowego o dokonaniu płatności na rachunek spoza listy, bowiem dostawca nie jest podatnikiem VAT czynnym zarejestrowanym w Polsce. Podatnik może zaliczyć do kosztów podatkowych przedmiotowy wydatek, ponieważ płatność została dokonana za pośrednictwem rachunku płatniczego.

... i wirtualny

Na białej liście podatników nie są ujęte rachunki wirtualne (techniczne), wykorzystywane np. przez dostawców mediów, indywidualne numery rachunków bankowych, przypisane do poszczególnych odbiorców usług lub towarów, powiązane z rozliczeniowym rachunkiem głównym, zgłoszonym do wykazu, o którym mowa w art. 96b ustawy o VAT. Organy podatkowe, mimo braku wskazania takiego rachunku w wykazie, nie kwestionują możliwości ujęcia wydatku uiszczanego za pośrednictwem rachunku technicznego, bez konieczności zgłaszania tej okoliczności do właściwego naczelnika urzędu skarbowego. W interpretacji indywidualnej dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej z 7 października 2019 r. (0111-KDIB1-1.4010.330.2019.1.MF) wskazał on, że: „(...) skoro (...) Wnioskodawca będzie regulował płatności z tytułu dostawy towarów lub świadczenia usług na rzecz dostawcy będącego czynnym podatnikiem VAT, na wskazany przez niego indywidualny rachunek bankowy, tzw. wirtualny rachunek bankowy, który połączony

– coraz więcej wątpliwości

ZDANIEM AUTORKI

Agata Paul

radca prawny, doradca podatkowy w DORADCA sp. z o.o. w Lublinie, wykładowca Stowarzyszenia Księgowych w Polsce

W związku z nowymi przepisami zaistnieje konieczność dokonywania szczegółowej analizy sposobu realizowania płatności na rzecz kontrahentów w zależności od wartości płatności oraz podmiotu, na rzecz którego takiej płatności podatnik będzie dokonywał. W przypadku większych podmiotów warto pomyśleć także o opracowaniu właściwych procedur postępowania. Niejednokrotnie powstają wątpliwości np. w sytuacji, w której w transakcji między czynnymi podatnikami VAT zastosowanie znajdzie obowiązkowy MPP, a wartość transakcji opiewała będzie na kwotę w walucie obcej. W takim przypadku z uwagi na to, że MPP można zastosować jedynie w stosunku do rachunków rozliczeniowych prowadzonych w walucie polskiej, VAT winien zostać uiszczony na rachunek VAT w złotych polskich, a kwota netto natomiast może być zapłacona na rachunek walutowy prowadzony w polskim banku i to fakt, który jest wskazany na białej liście podatników. Dopiero wówczas podatnik uprawniony będzie do zaliczenia wydatku do kosztów podatkowych na zasadach przewidzianych w ustawach o podatkach dochodowych. Ponadto przepisy podatkowe wyeliminowały niektóre sposoby płatności. Ze względu na brak technicznej możliwości dokonania płatności z zastosowaniem mechanizmu podzielonej płatności oraz weryfikacji rachunku rozliczeniowego kontrahenta w odniesieniu do płatności dokonywanych kartą płatniczą lub też przy płatnościach realizowanych przez pośredników (takich jak np. PayPal, PayU, Global Media), podatnicy dokonujący płatności o wartości przekraczającej 15 tys. zł, w tym także dotyczących towarów i usług wymienionych w załączniku nr 15 do ustawy o VAT, będą korzystali w takich przypadkach z tradycyjnych przelewów. Zasadnym jest także dokonanie analizy treści umów, jakie zawieramy z naszymi kontrahentami, zwłaszcza z punktu widzenia zapisów dotyczących wzajemnych rozliczeń. Pamiętajmy bowiem należy, że wprowadzone przez ustawodawcę przepisy regulują sposób dokonywania płatności oraz sankcje w postaci braku możliwości zaliczenia, w niektórych przypadkach, wydatku do kosztów podatkowych. Kwestią odrębną natomiast jest prawidłowe wywiązanie się względem kontrahenta z zobowiązań o charakterze cywilnoprawnym. Jeśli dostawa została wykonana lub usługa świadczona, co do zasady, nie ma podstaw do wstrzymywania się z dokonaniem płatności, nawet jeśli kontrahent nie poda nam rachunku widniejącego na białej liście podatników lub też nie posiada rachunku rozliczeniowego, umożliwiającego płatność z zastosowaniem MPP. Kwestia zachowania się stron umowy w takich przypadkach, np. uprawnienia do wstrzymania płatności, winna być zawczasu uregulowana we wzajemnych umowach gospodarczych. /e

jest z bankowym rachunkiem rozliczeniowym. Dostawcy, o którym mowa w art. 49 ust. 1 pkt 1 Prawa bankowego, to wydatek z tego tytułu nie będzie podlegał wyłączeniu z kosztów uzyskania przychodu na podstawie art. 15d ust. 1 pkt 2 u.p.d.o.p., jeżeli rachunek rozliczeniowy (do którego przypisany jest rachunek wirtualny) znajduje się gdzieś w wykazie podmiotów, o którym mowa w art. 96b ust. 1 ustawy o VAT.

PRZYKŁAD 4.

Podatnik otrzymuje od podmiotu świadczącego usługi telekomunikacyjne, będącego czynnym podatnikiem VAT, faktury na kwoty przekraczające 15 tys. zł. Zapłaty dokonuje na indywidualnie przypisany mu

rachunek bankowy (wirtualny), nieujawniony na białej liście podatników. Podatnik będzie uprawniony do zaliczenia wydatku do kosztów podatkowych, jeśli rachunek wirtualny powiązany jest z rachunkiem rozliczeniowym znajdującym się w wykazie prowadzonym przez Szefa KAS.

Organy podatkowe wskazują jednocześnie, że podatnik dokonujący zapłaty na rachunek wirtualny, powinien mieć w swoich dokumentach dowody potwierdzające, iż wpłata na rachunek wirtualny jest w istocie wpłatą na rachunek znajdujący się w wykazie podmiotów, o którym była mowa wcześniej (tak wynika np. z 8 października 2019 r., 0113-KD IPT 2.1.4.011.375.2019.1.RK).

OTOCZENIE GOSPODARCZE

Księgowi muszą podnosić kwalifikacje

Stowarzyszenie Księgowych w Polsce od dziesięcioleci kształci księgowych na różnych poziomach – od księgowego, poprzez specjalistę ds. rachunkowości, głównego księgowego do dyplomowanego księgowego. Edukacja to jeden z najważniejszych obszarów działalności Stowarzyszenia – organizacji o ogromnym dorobku i znaczeniu w środowisku księgowym, cieszącej się również zasłużonym uznaniem wśród przedsiębiorców. Zachęcamy do bliższego poznania organizacji i wstąpienia w jej szeregi. W 26 oddziałach okręgowych SKWP na terenie całej Polski jest zrzeszonych ponad 23 tys. członków zwyczajnych i 2,3 tys. członków wspierających. Stowarzyszenie dba o rozwój zawodowy swoich członków, dokłada wszelkich starań by szkolenia były wysokiej jakości i jak najlepiej dopasowane do potrzeb pracodawców. Oferta prowadzonych szkoleń jest skierowana zarówno do osób należących do organizacji, jak i z nią niezwiązanych, dla których stanowi często pierwszy kontakt ze Stowarzyszeniem. ■

Zapraszamy na www.skwp.pl

Pominięcie MPP

Od 1 stycznia 2020 r. podatnik nie zaliczy także do kosztów podatkowych wydatku w tej części, w jakiej płatność dotycząca transakcji o wartości przekraczającej 15 tys. zł, pomimo zawarcia na fakturze adnotacji „mechanizm podzielonej płatności” zgodnie z art. 106e ust. 1 pkt 18a ustawy o VAT, zostanie dokonana z pominięciem MPP.

Jak wynika z uzasadnienia do projektu ustawy brak możliwości zaliczenia do kosztów podatkowych wydatku będzie miał zastosowanie wyłącznie w sytuacji, gdy na fakturze znajduje się informacja „mechanizm podzielonej płatności”, a mimo to podatnik nie płaci w podzielonej płatności. Natomiast w podatku dochodowym nie poniesie konsekwencji podatnik, regulujący fakturę, do której należy stosować obowiązkowy MPP, ale niezawierającej adnotacji o tym obowiązkowi.

Podkreślić także należy, że chodzi o adnotację „mechanizm podzielonej płatności” w sytuacjach, w których MPP stosuje się obowiązkowo. Ograniczenie w zaliczeniu do kosztów uzyskania przychodów nie będzie miało natomiast zastosowania w przypadku, kiedy otrzymana od kontrahenta faktura dokumentująca nabycie towarów lub usług innych niż wykazanych w załączniku nr 15 do ustawy o podatku od towarów i usług będzie oznaczona klauzulą „mechanizm podzielonej płatności”. W takiej sytuacji podatnik będzie miał prawo do dokonania zapłaty bez zastosowania MPP i ujęcia wydatku w kosztach (tak dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej w interpretacji z 15 listopada 2019 r. 0111-KDIB1-1.4010.387.2019.1.S0).

Niezależnie od zastosowania obowiązkowego MPP, aby przedmiotowy wydatek mógł być uwzględniony w kosztach podatkowych, zapłata winna nastąpić na rachunek widniejący na białej liście podatników, ewentualnie o zapłacie na inny

rachunek zlecający płatność powinien zawiadomić właściwy organ podatkowy w terminie 3 dni (planowane jest wydłużenie terminu do 7 dni).

Co z kompensatą

Zgodnie z przepisami obowiązującymi do końca 2019 r. wątpliwości nie budzi, że uregulowanie należności w drodze kompensaty (potrącenia) pozwala na jej zaliczenie do kosztów podatkowych nawet, jeśli wartość przekracza 15 tys. zł. Nie ma przy tym znaczenia czy jest to kompensata ustawowa, o której mowa w art. 498 Kodeksu cywilnego, czy też umowna. Stanowisko takie znajduje potwierdzenie w licznych interpretacjach podatkowych (np. w interpretacji z 25 maja 2017 r. 0114-KDIP2-2.4010.12.2017.2.JG; z 13 czerwca 2017 r. 0115-KDIT2-3.4010.35.2017.2.MK; z 4 lipca 2017 r. 0111-KDIB2-3.4010.30.2017.1.AZE).

Od 1 stycznia 2020 r. w dalszym ciągu możliwe będzie dokonywanie rozliczenia w drodze kompensaty. W przypadku jednak transakcji, podlegających obowiązkowi MPP, mechanizmu tego nie trzeba będzie stosować do faktur na kwotę brutto przewyższającą 15 tys. zł, dotyczących towarów lub usług z załącznika nr 15 w przypadku rozliczenia ich kompensatą ustawową w zakresie, w jakim kwoty należności będą potrącane. Aby mówić o kompensacie ustawowej należy spełnić warunki przewidziane w art. 498 k.c. To oznacza, że każda z kompensowanych należności powinna być pieniężna, wymagalna i nieprzedawniona. Jeśli którykolwiek z warunków nie jest spełniony wówczas możemy mówić o kompensacie umownej, a nie ustawowej. Jeżeli zatem podatnik będzie chciał skorzystać z tzw. kompensaty umownej bo np. jedna z wierzycieli nie będzie jeszcze wymagalna, wówczas nie zaliczy wydatku do kosztów podatkowych,

chyba że kompensata będzie dotyczyła jedynie kwoty netto.

PRZYKŁAD 5.

Podatnicy VAT czynni świadczyli sobie wzajemnie usługi, zawartą w załączniku nr 15 do ustawy o VAT, o wartości 18 450 zł brutto. Faktura zawiera adnotację „mechanizm podzielonej płatności”. Jedną z należności za usługę nie jest jeszcze wymagalna. Podatnicy chcą dokonać wzajemnie kompensaty umownej. Do zapłaty za przedmiotową transakcję powinien być zastosowany obowiązkowy MPP. Aby wydatek w kwocie netto mógł zostać ujęty w kosztach podatkowych, kompensata umowna może dotyczyć jedynie kwoty netto. Kwota VAT powinna natomiast zostać uregulowana przelewem na rachunek VAT z zastosowaniem MPP.

Jednak nie w każdym przypadku kompensata będzie całkowicie bezpieczna dla podatnika. Z art. 105 a ustawy o VAT wynika bowiem, że podatnik, na rzecz którego dokonano dostawy towarów, o których mowa w załączniku nr 15 do ustawy (za kwotę należności brutto niższą niż 15 tys. zł), odpowiada solidarnie wraz z podmiotem dokonującym tej dostawy za jego zaległości podatkowe, w części podlegającej proporcjonalnie przypadającej na dostawę dokonaną na jego rzecz, jeżeli w momencie dokonania tej dostawy podatnik wiedział lub miał uzasadnione podstawy do tego, aby przypuszczać, że całkowita podatek przypadająca na dokonaną na jego rzecz dostawę lub jej część nie zostanie wpłacona na rachunek urzędu skarbowego. Jednym ze sposobów na uwolnienie się od odpowiedzialności jest dokonanie zapłaty z wykorzystaniem MPP. W takich przypadkach kompensata powinna dotyczyć jedynie kwoty netto. /e

PRZYKŁAD 6.

Podatnik zakupił sprzęt elektroniczny od podatnika VAT czynnego za kwotę 12 300 zł brutto. Należność za fakturę dokumentującą dostawę rozliczył w kwocie brutto w drodze kompensaty ustawowej. Podatnik zaliczył do kosztów podatkowych przedmiotowy wydatek, lecz może ponieść odpowiedzialność solidarną wraz z podmiotem dokonującym tej dostawy za jego zaległości podatkowe, w części podlegającej proporcjonalnie przypadającej na dostawę dokonaną na jego rzecz, jeżeli nie dochował należytej staranności przy weryfikacji kontrahenta. W sytuacji, w której podatnik przedmiotową fakturę uregulowałby przy wykorzystaniu dobrowolnego MPP np. kompensując kwotę netto, a VAT płacąc na rachunek VAT, wówczas odpowiedzialność solidarna nie miałaby zastosowania. /e